

مدل اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین مبتنی بر سیاست‌های علم و فناوری

مرضیه ابراهیمیان^۱ - حاجیه رجیبی فرجاد^{۲*} - حمیدرضا کردلویی^۳

چکیده

زمینه و هدف: اجرایی شدن خطمشی دانشگاه کارآفرین، یکی از دغدغه‌های مهم نظام آموزش عالی کشور است و در سیاست‌های علم و فناوری نیز مورد تاکید قرار گرفته است. این تحقیق با هدف طراحی مدل اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین مبتنی بر سیاست‌های علم و فناوری انجام شده است. **روش‌شناسی:** نوع پژوهش آمیخته (کیفی و کمی) است. روش پژوهش در بخش کیفی از نوع تحلیل محتوا و در بخش کمی توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان علمی حوزه کارآفرینی و مدیریت آموزش عالی و مدیران دانشگاه آزاد اسلامی بود که نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع اطلاعاتی با ۱۵ نفر انجام شد. جامعه آماری فاز کمی (آزمون مدل) نیز شامل ۲۵۲ نفر از مدیران و سرپرستان شاغل در سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی بود که براساس نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۱۵۲ نفر برطبق جدول مورگان به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها نیز شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی محتوایی پرسشنامه توسط خبرگان تایید شد و پایایی پرسشنامه‌ها در یک مطالعه مقدماتی با ۳۰ آزمودنی و ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰٫۷، مورد تایید قرار گرفت. جهت تحلیل داده‌های بخش کیفی از تحلیل تم (مضمون) و بخش کمی از آمار توصیفی و آمار استنباطی و نرم افزارهای SPSS، Smart PIs استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که مدل اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین مبتنی بر سیاست‌های علم و فناوری شامل سه بعد حمایت‌ها، الزامات و تعاملات با ۲۰ مولفه و ۹۶ شاخص می‌باشد. نتایج تحلیل‌های کمی نیز موید معنی‌داری ارتباط بین شاخص‌ها و مولفه‌های مدل تحقیق در سطح آلفای ۰/۰۵ است. **نتیجه‌گیری:** نتایج تحقیق می‌تواند در اجرایی‌سازی خطمشی دانشگاه کارآفرین مفید بوده و زمینه مناسبی برای تحقیقات دیگر فراهم نماید.

کلیدواژه‌ها: خطمشی‌گذاری عمومی، اجرای خطمشی و دانشگاه کارآفرین

^۱ دانشجوی دکتری گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، واحد رفسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، رفسنجان، ایران

^۲ دانشیار گروه مدیریت منابع انسانی، دانشکده منابع سازمانی، دانشگاه علوم انتظامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

hajieh_rajabi@yahoo.com

^۳ دانشیار گروه مدیریت مالی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

مقدمه

می‌باشد؛ چرا که اجرای موفق خط‌مشی، علاوه بر نتایج مد نظر، پیامدهایی را در جامعه هدف به دنبال خواهد داشت و به ساختار و سازمان خاصی نیاز دارد (اوتول، ۲۰۰۰، سیجر و گوفن، ۲۰۲۲). در این راستا، درک درست از چگونگی اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین در پیاده‌سازی و تحقق اهداف آن بسیار موثر خواهد بود. قانون برنامه ششم توسعه کشور که براساس سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تدوین شده است؛ در بند ج از ماده ۴۸، دولت را مکلف نموده است تا در جهت اجرائی شدن سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و اقتصاد مقاومتی، فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه را تقویت نموده و ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان‌سازی آن به‌ویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی را تبیین و ترویج نماید (قانون برنامه ششم، ۱۳۹۶). در سیاست‌های برنامه هفتم توسعه کشور بر افزایش شتاب پیشرفت و نوآوری علمی و فناوری و تجاری سازی آن تأکید گردیده است (سیاست‌های برنامه هفتم توسعه، ۱۴۰۱).

توسعه کارآفرینی یکی از اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی است؛ به طوری که بند اول این سیاست‌ها بر توسعه کارآفرینی به شرح زیر تصریح و تأکید نموده است: تامین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط (سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۲). در سیاست‌های علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۹۳ بر افزایش سهم علم و فناوری در اقتصاد و درآمد ملی، ازدیاد توان ملی و ارتقاء کارآمدی به منظور ایجاد

یکی از مهمترین اسناد بالادستی کشور در خصوص نقش آفرینی دانشگاه‌ها در رشد اقتصادی کشور و تحقق دانشگاه کارآفرین، سیاست‌های علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله) در سال ۱۳۹۳ می‌باشد. علاوه بر آن در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، قانون برنامه ششم توسعه و سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه کشور نیز بر این مهم تأکید گردیده است. چرا که افزایش توسعه سرعت تحولات در قرن حاضر و جهت‌گیری‌های اخیر نظام آموزش عالی در کشورهای مختلف جهان نشان می‌دهد که سیاست حرکت به سوی دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم باهدف تحقق دانشگاه کارآفرین و تأکید بر مدیریت دانش، به‌طور ویژه در دستور کار دانشگاه‌ها قرار گرفته است.

امروزه کارکرد دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی دگرگون شده و نقش آفرینی آنها در رشد و توسعه اقتصادی کشورها افزایش یافته است (آدرتچ و بلیتسکی، ۲۰۲۱). دانشگاه‌های کارآفرین به عنوان کانون دانش‌های پیشرفته، با اجرای ماموریت‌های متعدد به توسعه اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند و با بهره‌برداری از دانش به مثابه فرصت کارآفرینی، شتاب دهنده توسعه اقتصادی و اجتماعی است (اوریتز^۲ و همکاران، ۲۰۱۷، کانینگهام^۳ و همکاران، ۲۰۲۲). شواهد تجربی نشان می‌دهد که کارآفرینی در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش رقابت، اشتغال‌زایی، توسعه عدالت، کاهش فقر، افزایش درآمد ملی و حل مشکلات جامعه، دولت و بخش عمومی نقش موثری دارد (کیخا و همکاران، ۱۳۹۸). اهمیت این مسئله باعث شده است تا دانشگاه‌های بزرگ جهان آموزش و توسعه کارآفرینی را در دستور کار خود قرار دهند. براین اساس در ایران نیز موضوع دانشگاه کارآفرین توجه خط‌مشی‌گذاران را به خود معطوف داشته و اجرائی شدن خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، یکی از دغدغه‌های مهم موجود در نظام آموزش عالی کشور

تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌های کشور تاکید شده است. بنابراین با توجه به تاکید خط مشی‌های کلان کشور، دانشگاه‌های مختلف و از جمله آنها دانشگاه آزاد اسلامی، با هدف حمایت موثر از کارآفرینی و نوآوری، هموار نمودن مسیر تجاری‌سازی دانش و تقویت توان اقتصاد ملی، حرکت به سمت دانشگاه کارآفرین و پرورش کارآفرینان آینده و دانش‌آموختگانی که بتوانند به عنوان نیروی محرکه اقتصاد، عامل توسعه فناوری و تولید ارزش و ثروت باشند را در دستور کار خود قرار داده‌اند.

مسئله اصلی تحقیق آن است که ایران به رغم الزام به توسعه درونزا و توجه ویژه به مساله کارآفرینی، جایگاه هفتاد و دوم در رتبه‌بندی دیده‌بان جهانی کارآفرینی را داشته است و بیکاری افراد تحصیل کرده و فقدان رشد اقتصادی، بیان گر آن است که کارآفرینی دانشگاهی در ایران، نمود عینی چندان زیادی نداشته است (مرادی و همکاران، ۱۳۹۹). از سوی دیگر شرایط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کشور، مواجهه با پدیده جهانی شدن، الزام به توسعه درونزا در اسناد بالا دستی همچون سیاست‌های علم و فناوری، اقتصاد مقاومتی، قانون برنامه ششم توسعه کشور و سیاست‌های برنامه هفتم توسعه کشور و همچنین فقدان چارچوب و مدلی جامع در خصوص نحوه اجرایی نمودن خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، ضرورت توجه به این موضوع و انجام مطالعه در این خصوص را دوچندان کرده است. همچنین به دلیل گسست نظام دانشگاهی از صنعت و ناهماهنگی میان کارکردهای دانشگاهی با نیازهای جامعه بیرونی از یک سو و کمبود منابع مالی از سوی دیگر، توسعه کارآفرینی به عنوان یک خط‌مشی از طریق تحقق دانشگاه کارآفرین در دستور کار قرار گرفته است. اما براساس بررسی‌های محقق، تاکنون مدل جامعی در خصوص چگونگی پیاده سازی و اجرای این خط مشی کلان، تدون و ارائه نشده است؛ بنابراین در این تحقیق

برآنیم تا به طراحی مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه آزاد اسلامی بپردازیم. برای اساس سوال اصلی تحقیق آن است که: *مدل اجرای خط مشی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟*

مبانی و پیشینه نظری

دانشگاه کارآفرین، دانشگاهی است که کارآفرینی علمی در آن بتواند نیرویی برای رشد اقتصادی ایجاد کند و باعث رقابت در بازارهای جهانی شود (سونیتا و همکاران، ۲۰۲۱). اهمیت حرکت به سمت دانشگاه‌های هزاره سوم تا حدی است که به عنوان یک بسته زمینه‌ای در مجموع بسته‌های تحول و نوآوری در آموزش عالی کشور مدنظر قرار گرفته است. در واقع دانشگاه‌های کارآفرین از جنبه سازمانی به نحوی مدیریت می‌شوند که دارای توانمندی انعطاف‌پذیری در پاسخگویی به نیازهای اجتماعی- اقتصادی و راهبرد توجه به فرصت‌های محیطی باشند (بلک مور، ۲۰۲۱). در این دانشگاه‌ها کارآفرینی تبدیل به بخشی از راهبرد اصلی دانشگاه شده و پی آمد آن توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه است (توشمالی و همکاران، ۱۳۹۹). دانشگاه کارآفرین رویکردی مبتنی بر رابطه صنعت و دانشگاه دارد و در کشور ایران که افراد تحصیل کرده و بیکار زیادی وجود دارد، از اهمیت بالایی برخوردار است. روند رشد جمعیت کشور، ترکیب جمعیتی جوانان، ناتوانی بخش‌های تولیدی در جذب نیروی کار، ضرورت ایجاد فرصت‌های شغلی و عواملی نظیر این، دلایلی هستند که باعث شده تا سیاست‌گذاران کلان کشور جهت رفع آنها در جستجوی راه‌حلهایی باشند و این راه‌کار چیزی جز مقوله کارآفرینی نیست؛ زیرا این مقوله سهم به‌سزایی در توسعه اقتصادی کشورها دارد (یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۸).

چرخه خط‌مشی‌گذاری عمومی برگرفته از فرآیند منطقی و عقلایی تصمیم‌گیری می‌باشد (الوانی، ۱۳۹۲):

بیان صحیح دلایل پرداختن به مسئله، وجود دلایل روشن برای سازمان‌دهی مجریان، مهارت‌های مدیریتی و سیاسی و حفظ اولویت اهداف در صورت وقوع تغییرات اقتصادی و اجتماعی. هاوالت و رامش (۱۳۹۶) معتقدند که ماهیت مسائل بر اجرای برنامه‌هایی که برای مواجهه با آن‌ها طراحی شده‌اند، به طرق مختلف اثر می‌گذارند. تعدد اهداف برنامه‌های دولت ممکن است اجرای آن‌ها را با دشواری همراه نماید (مازمانیان و ساباتیرو، ۱۹۸۹، هاوالت و رامش، ۱۳۹۶). ابعاد گروه هدف نیز عامل مؤثر دیگری بر اجرای خط‌مشی است. هر چه گروه هدف وسیع‌تر و متنوع‌تر باشد، اثرگذاری بر رفتار اعضا به نحو مطلوب سخت‌تر خواهد بود. اوضاع اجتماعی می‌تواند بر درک ما از مسئله و در نتیجه شیوه اجرای برنامه تأثیر بگذارد. تغییرات اوضاع اقتصادی نیز اثر مشابهی بر اجرای خط‌مشی‌ها می‌گذارد. دسترسی به فن‌آوری‌های نوین نیز می‌تواند باعث تغییراتی در خط‌مشی شود. تغییرات اوضاع احوال سیاسی نیز عامل اثرگذار حایز اهمیت در اجرای خط‌مشی‌ها است (یونگ، ۱۹۸۹؛ مازمانیان و ساباتیرو، ۱۹۸۹؛ هاوالت و رامش، ۱۳۹۶). نحوه سازمان‌دهی تجهیزات اداری مؤسسات مجری خط‌مشی نیز بر شیوه اجرای خط‌مشی اثر می‌گذارد. منابع سیاسی و اقتصادی گروه‌های هدف نیز بر اجرای خط‌مشی اثر دارد. شفافیت در بیان اهداف خط‌مشی، به اجرای آن توسط مجریان کمک می‌کند. تدوین خط‌مشی باید به صورت ضمنی یا آشکار به یک نظریه علی معتبر متکی باشد تا مشخص گردد چرا از موارد تعیین شده انتظار می‌رود تا مشکل موجود را برطرف کنند (پاپادوپولوس، ۲۰۰۰؛ هوگوود و گان، ۱۹۸۴، هیل و هیوب^۱، ۲۰۱۴). خط‌مشی برای اجرا باید حاوی مقررات روشنی باشد تا سازمان‌های مجری به وسیله آن‌ها خط‌مشی را اجرا نمایند. همچنین وظیفه اجرا باید به سازمان مجری داده شود که از تجربه و تعهد لازم برخوردار است (معمارزاده و همکاران، ۱۳۸۴).

۲۹ و دانشفرد، ۱۳۹۳: ۲۳۰)؛ خط‌مشی‌گذاری عمومی جزو فرایندهای مدیریتی است که در مرکز روابط میان شهروندان و دولتها قرار دارد و به میزان زیادی کیفیت زندگی شهروندان را تحت شعاع خود قرار می‌دهد و به عنوان اصل تعیین کننده در تصمیم‌گیری‌های مدیران سازمان‌ها می‌باشد (شیخ‌بگلو و همکاران، ۱۴۰۰). پاپادوپولوس^۲ اجرای خط‌مشی را مرحله‌ای در فرآیند خط‌مشی‌گذاری می‌داند که در طی آن خط‌مشی عملیاتی می‌شود. مسئولین دولتی خط‌مشی را عملی خواهند نمود یا برای عملی کردن آن سعی می‌کنند و بنابراین اهداف خط‌مشی حاصل خواهد شد، یا برای نیل به آن تلاش می‌کنند. در تعریف دیگری، اجرای خط‌مشی عبارت است از فرآیندی که در آن، برنامه‌ها یا خط‌مشی‌ها به مورد اجرا در می‌آید. مرحله‌ای که نشان می‌دهد طرح‌ها چگونه عملی می‌شوند (معمارزاده و ظاهرپور، ۱۳۸۴). اجرای خط‌مشی به عملیات و اقدامات سازمان‌ها و مؤسسات مجری و چگونگی انجام دادن آن‌ها اطلاق می‌شود. این عملیات و اقدامات موجب پیاده‌سازی برنامه‌ها و رویه‌های تعیین شده در مرحله شکل‌گیری خط‌مشی می‌گردد، اجرای خط‌مشی در واقع اجرای قانون است که در آن سازمان‌ها و کارکنان با تلاش خود، اهداف یک برنامه یا خط‌مشی را به نتایج مطلوب و مثبت متصل می‌کنند (دانشفرد، ۱۳۹۳: ۲۳۰). اجرای ناموفق خط‌مشی‌ها سبب بی‌اعتمادی مردم به مجریان و خط‌مشی‌گذاران می‌گردد. تداوم این عارضه موجب می‌شود خط‌مشی‌ها پایگاه مردمی و اجتماعی خود را از دست داده و جامعه بادی منفی یا بی‌تفاوتی با آن‌ها برخورد کند. این امر آثار سوئی در ارتباط با مردم و دولت به دنبال خواهد داشت و موجب خواهد شد اعتماد عمومی که بزرگ‌ترین سرمایه هر نظام سیاسی است، کاهش پیدا کرده و به تدریج از میان برود (جنسن^۳، ۲۰۲۰).

عوامل متعددی می‌توانند در اجرای موفق یک خط‌مشی تاثیر داشته باشند. پالمبو و کالیستا (۱۹۹۰) معتقدند بر اساس عقل و خرد متعارف، وجود برخی شرایط در اجرای موفق خط‌مشی بسیار اثرگذار است:

خلاصه‌ای از مطالعات انجام شده در خصوص دانشگاه کارآفرین و اجرای خط‌مشی در جداول ۱ و ۲ ارائه شده است.

جدول ۱: خلاصه مطالعات داخلی انجام شده در ارتباط با موضوع پژوهش (منبع: محقق)

پژوهش‌گر	عنوان پژوهش	یافته‌ها
بخشی جهمی و همکاران (۱۴۰۱)	تدوین الگوی توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه فرهنگیان	شرایط علی (تجاری سازی فعالیت‌های پژوهشی، توسعه سرمایه‌گذاری، توسعه مکانیزم‌های مالی، توسعه مهارت‌های شغلی)، پدیده محوری (توسعه کارآفرینی آموزشی، توسعه شبکه‌های اجتماعی، یادگیری مشارکتی)، شرایط زمینه‌ای (کارگروهی، توسعه هویت آموزش، توسعه هنجارها)، شرایط مداخله‌گر (تمرکز بر تغییرات، حمایت بیرونی)، راهبردها (توسعه قوانین حمایت گرایانه، حمایت بیرونی) و پیامدها (توسعه فردی و توسعه دانشگاه)
کیخا و پورکریمی (۱۴۰۰)	بازآفرینی الگوی اکوسیستم کارآفرینی دانشگاه نسل سوم	عوامل علمی-آکادمیک (آموزش، پژوهش و نظام یادگیری)؛ عوامل حکمرانی (چشم انداز کارآفرینانه، مدیریت، قوانین و مقررات، ارتباطات، حمایت و پشتیبانی و راه اندازی کسب و کار)، عوامل زیرساختی (زیرساخت نرم، زیرساخت سخت) و مالیه (تامین و تخصیص).
قرباغی و همکاران (۱۴۰۰)	فراترکیب مطالعات اجرای خط‌مشی عمومی در ایران	«مجریان ناکارآمد و ناتوان»، «عدم شکل‌گیری فهم صحیح از مسئله»، «فقدان نگرش یکپارچه و کلان به مسئله»، «ضعف‌های ساختاری و درونی» و «ضعف پشتیبانی و حمایت در اجرا»
رنگریز و همکاران (۱۳۹۷)	موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی با استفاده از روش فراترکیب	موانع مرتبط با تدوین خط‌مشی، مجریان خط‌مشی، موانع مدیریتی، موانع ساختاری، موانع مالی، اطلاعاتی و فناورانه، موانع محیطی
علی‌آبادی و همکاران (۱۳۹۷)	شناسایی موانع اجرای خط‌مشی‌های کارآفرینی و نوآوری در برنامه‌های توسعه جمهوری اسلامی ایران	موانع ماهیتی، موانع مشارکت، موانع مربوط به مجریان، موانع محیطی، موانع پیاده سازی و موانع نظارتی (عدم نظارت مناسب بر اجرا، فقدان ضمانت اجرایی، عدم وجود سیستم نظارتی مستقل، ابزار نامناسب ارزیابی و عدم دریافت و انعکاس بازخور)
درخشان و پيله-وری (۱۳۹۷)	آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی‌های سلامت اداری با رویکرد حکمرانی خوب در سازمان جهاد کشاورزی	در خصوص کیفیت مقررات، حاکمیت قانون، پاسخگویی و شفافیت به ترتیب بیشترین فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب وجود دارد و در مراحل بعدی به ترتیب ابعاد عدالت و انصاف، اثربخشی و کارایی و نتیجه‌گرایی قرار دارند.
سعیدی و دورانی (۱۳۹۷)	موانع اجرای خط‌مشی‌های دولتی در حوزه ستادی وزارت نفت	موانع مدیریتی، موانع انسانی، موانع ارتباطی، موانع محیطی، موانع مربوط به ماهیت خط‌مشی و موانع سیستمی
عباسی و همکاران (۱۳۹۵)	موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی	مشکلات مربوط به تدوین کنندگان خط‌مشی، مجریان و استفاده کننده‌گان، ماهیت خط‌مشی، سازمان‌مجرى، انواع کنش‌ها و گروه‌های فشار و محیط با اجرای اثربخش خط‌مشی ارتباط معنی‌دار دارند
معمارزاده و طاهرپور کلاتری (۱۳۸۴)	عوامل موثر بر اجرای خط‌مشی‌های مالیاتی در ایران	۱) شفافیت سیاست‌ها، ۲) رهبری سازمانی، ۳) شرایط اجتماعی و سیاسی، ۴) اهمیت سازمان مجری، ۵) تعهد سازمان مجری، ۶) گرایش مجریان به اجرا، ۷) جو همدلی و همکاری در سازمان، ۸) انگیزش و تمایلات کارکنان سازمان مجری،

جدول ۲: خلاصه مطالعات خارجی انجام شده در ارتباط با موضوع پژوهش

پژوهش‌گر	عنوان پژوهش	یافته‌ها
کولوبلی ^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۲)	آموزش کارآفرینانه: نقش یادگیری چالش محور	یادگیری چالش محور بر ذهنیت و مهارت‌های کارآفرینانه (یعنی سواد مالی، خلاقیت و برنامه‌ریزی) دانشجویان تاثیر دارند.
موسلی و تومان ^{۱۲} (۲۰۲۰)	مدل رفتاری از اکتشافات و تعصبات در اجرای خط‌مشی	بر اساس نتایج به دست آمده روش‌های ابتکاری می‌توانند در تصمیم‌گیری به کارکنان رده اجرایی خط‌مشی کمک کند اما همچنین ممکن است نابرابری اجتماعی یا خدمات ناکارآمد نیز ایجاد کند.
موروگورداتو و وایت ^{۱۳} (۲۰۲۰)	استفاده از خط‌مشی اجرای عدالت اجتماعی: چگونگی اجرای خط‌مشی در مدارس	مدیران مدارس در اجرای خط‌مشی‌ها، نیازمند درک خط‌مشی و مشخص نمودن رویکرد پیاده‌سازی، برای ایجاد عدالت اجتماعی و ارتقا عدالت آموزشی هستند.
گایست ^{۱۴} (۲۰۱۸)	فعالیت‌های کارآفرینانه در اجرای خط‌مشی و هماهنگی آن	اقدامات کارآفرینانه در اجرای خط‌مشی شامل افزایش نفوذ خط‌مشی با تغییر توزیع اقتدار و اطلاعات و یا تغییر هنجارها و چارچوب‌های شناختی، جهان بینی‌ها، یا منطق نهادی می‌باشد.
فولکرد ^{۱۵} و همکاران (۲۰۱۶)	مروری بر روش‌ها و ابزارهای ارزیابی اجرای خط‌مشی‌ها	برای اجرای خط‌مشی‌ها هماهنگ‌سازی روش‌ها و ابزارهای با کیفیت بالا، برای اجرای خط‌مشی‌ها، مورد نیاز است.
لیو و ژائو ^{۱۶} (۲۰۱۶)	تعارض و تضادهای دولت مرکزی و محلی در اجرای خط‌مشی‌ها	تضاد بین دولت محلی و مرکزی در اجرای خط‌مشی مهمترین مانع اجرای خط‌مشی می‌باشد.
سو ^{۱۷} (۲۰۱۶)	عوامل تأثیرگذار بر اجرای خط‌مشی	نوع خط‌مشی، منابع، مشوق‌های خط‌مشی، درجه تغییر و پیچیدگی، سازگاری و مشروعیت، و وضوح و مشخص بودن خط‌مشی، ارتباط و هماهنگی، فرایند پذیرش، همبستگی روشن و مستمر، حمایت اجتماعی-اقتصادی و سیاسی
ویترز ^{۱۸} (۲۰۱۵)	متغیرهای تأثیرگذار بر اجرای خط‌مشی	صورت‌بندی خط‌مشی، متغیرهای مربوط به اجرای سازمانی و بین-سازمانی، متغیرهای مربوط به رفتار بوروکرات‌های سطح خیابان و متغیرهای مربوط به واکنش گروه هدف و تغییرات جامعه.
ناکامورا ^{۱۹} و همکاران (۲۰۱۵)	تشریح سه محیط خط‌مشی (تدوین، اجرا و ارزیابی خط‌مشی)	متغیرهای موثر بر اجرای خط‌مشی عبارتند از: بازیگران و حوزه‌ها، ساختارهای سازمانی و هنجارهای بوروکراتیک، و شبکه‌های ارتباطی و سازوکارهای پذیرش

بررسی نتایج پژوهش‌های انجام شده نشان داد که مجموعه عوامل فردی، درون سازمانی و برون سازمانی می‌توانند اجرای خط‌مشی را تحت تاثیر خود قرار داده، یا مانع از اجرای اثربخش آن گردند. اما کاستی‌های موجود در پژوهش‌های انجام شده این است که به مطالعه چگونگی اجرایی شدن دانشگاه کارآفرین به عنوان یکی از خط‌مشی‌های کلان حوزه علم و فناوری، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، قانون برنامه ششم توسعه و سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

کشور در دانشگاه آزاد اسلامی نپرداخته‌اند و علی‌رغم تاکید خط‌مشی‌های کلان کشور بر نقش آفرینی دانشگاه‌ها در رشد اقتصادی کشور و تحقق دانشگاه کارآفرین، پژوهشی که از زاویه اجرای خط‌مشی، به مطالعه دانشگاه کارآفرین پرداخته باشد یافت نشد. بنابراین پژوهش حاضر بر آن است تا مدلی به نسبت جامع از اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه آزاد اسلامی ارائه نماید لذا از این نظر واجد نوآوری و تمایز با تحقیقات پیشین می‌باشد.

روش پژوهش

از روش روایی صوری و روایی محتوایی استفاده شده است. برای بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب پایایی ۰٫۸۹۱ به دست آمد. در بخش آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در بخش آمار استنباطی ابتدا از آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای تشخیص نرمال بودن داده‌ها و آزمون KMO و بارتلت جهت بررسی کفایت نمونه‌گیری و تحلیل عاملی تاییدی جهت بررسی روابط بین متغیرها و شاخص‌ها استفاده شد. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS، نسخه ۲۴، Smart PLS نسخه ۲ مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های بخش کیفی

جهت پاسخ به سوال اصلی تحقیق (مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین در دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟)، ابتدا عوامل موثر بر اجرای خط‌مشی از مبانی نظری و پیشینه تحقیق استخراج گردید و در مرحله بعد پس از انجام مصاحبه با خبرگان و استخراج شاخص‌ها از متن مصاحبه‌ها، عوامل شناسایی شده از مبانی نظری و پیشینه تکمیل گردید. به این صورت که محتوای مصاحبه‌ها چندین بار مورد بررسی قرار گرفت و کلیه گزاره‌های بیان شده توسط مصاحبه‌شوندگان کدگذاری شدند که در جدول ۳ مضمین پایه، فراگیر و سازمان دهنده نشان داده شده است. همچنین در نمودار ۱ نیز شبکه مضمین اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین (طبق خروجی نرم افزار مکس کیودا) نیز آمده است.

پژوهش حاضر، به دلیل آن که به طراحی مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین مبتنی بر سیاست‌های علم و فناوری پرداخته و نتایج به دست آمده در دانشگاه آزاد اسلامی به کارگیری می‌شود؛ از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی بوده و از لحاظ روش انجام پژوهش توصیفی - پیمایشی بوده و از لحاظ نوع داده نیز از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی و کمی) می‌باشد؛ چرا که داده‌ها از طریق مصاحبه و پرسشنامه با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت جمع‌آوری شده است؛ همچنین به لحاظ افق زمانی از نوع مقطعی محسوب می‌گردد؛ چرا که داده‌ها در یک مقطع زمانی گردآوری شده‌اند.

جامعه مشارکت کنندگان در بخش کیفی تحقیق شامل خبرگان و متخصصان شامل صاحب‌نظران، محققان و اساتید دانشگاه در رشته کارآفرینی و مدیریت آموزش عالی و مدیران مجرب دانشگاه آزاد اسلامی بودند. نمونه‌گیری از آنها به شیوه قضاوتی و هدفمند و براساس امکان دسترسی تا رسیدن به اشباع اطلاعاتی با حدود ۱۵ نفر انجام شد. جامعه آماری بخش کمی شامل کلیه مدیران و سرپرستان شاغل در سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی به تعداد ۲۵۲ نفر بودند که بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۱۵۲ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز در بخش کیفی از ابزار مصاحبه و در بخش کمی از ابزار پرسشنامه استفاده شد. جهت بررسی روایی پرسشنامه

جدول ۳: مضمین پایه، سازمان دهنده و فراگیر مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین

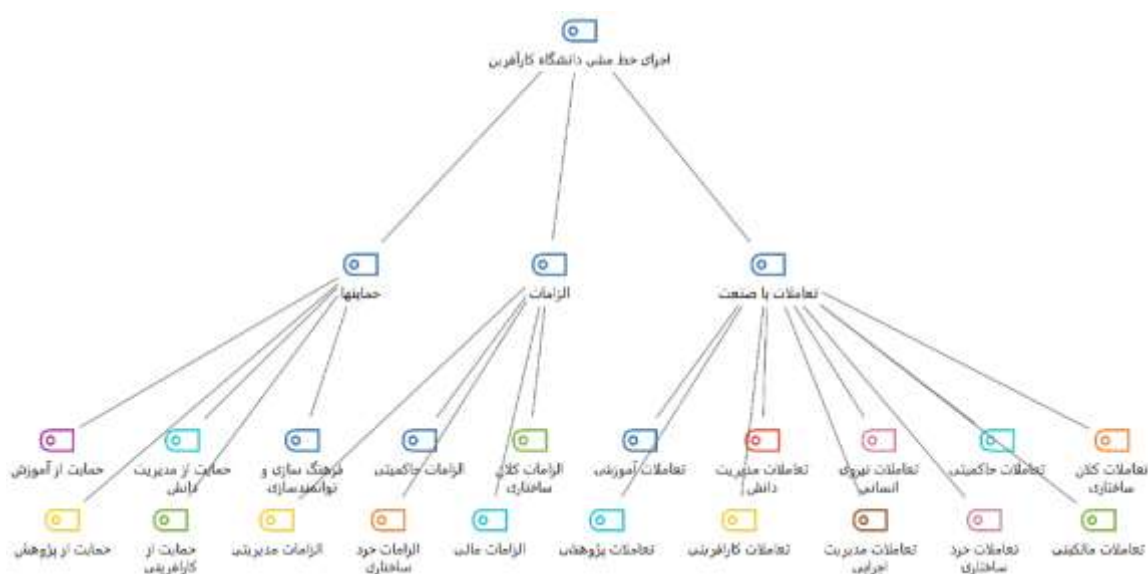
مضمین فراگیر	مضمین سازمان دهنده	مضمون پایه
		ایجاد رشته‌های نسل سوم (دارای ارزش افزوده سریع)
		متناسب سازی برنامه درسی با نیازها صنعت و خدمات
حمایتها		ادغام کارآفرینی در برنامه درسی
	حمایت از آموزش	توسعه مهارت‌های تفکر (خلاق، انتقادی، سیستمی، تحلیلی)

مضمون پایه	مضامین سازمان دهنده	مضمومین فراگیر
آموزش مهارت‌های کارآفرینی		
پایان نامه‌ها در خدمت کارآفرینی		
نیازسنجی پژوهش‌های کاربردی		
اولویت‌گذاری پژوهش‌های کاربردی		
گزارش‌های هدفمند پژوهش‌های کاربردی		حمایت از پژوهش
حمایت فنی از پژوهش‌های کاربردی		
دوره‌های توانمندسازی پژوهش‌های کاربردی برای اساتید و فراگیران		
حمایت از مدیریت اطلاعات و تولید دانش		
انتقال دانش به سازمان‌های استفاده‌کننده از دانش		حمایت از مدیریت دانش
غربالگری دانش		
استفاده مجدد از دانش		
ارائه خدمات به کارآفرینان توسط دانشگاه در قالب آزاد کاری		
ارائه مشاوره به کارآفرینان توسط دانشگاه در قالب آزادکاری		حمایت از کارآفرینی
حمایت مالی از کارآفرینان توسط دانشگاه یا در تعامل با بانکها، صندوقهای سرمایه‌گذاری		
تمرکز بر کارآفرینی و مدیریت نوآوری در برنامه‌های توانمندسازی اساتید		
بازدی دانشجویان از صنعت جهت ایجاد ذهنیت کارآفرینانه		
برگزاری نمایشگاههای فناوری		
ایجاد اکوسیستم نوآورانه و کارآفرینانه		فرهنگ سازی و توانمندسازی
برگزاری رویدادهای استارت آپ		
برگزاری رویدادهای معرفی کسب و کار		
ایجاد باشگاه کارآفرینی و ایده پردازی برای دانشجویان		
سخنرانی های TED		
توسعه و یادگیری سازمانی		
سازوکار مدیریت آینده		
آموزش مدیریت فناوری و نوآوری به مدیران دانشگاهی		الزامات مدیریتی
توانمندسازی مدیران دانشگاهی در زمینه دانشگاه‌های نسل سوم		
ترویج خلاقیت در سازمان		
نظام ارزشیابی مبتنی بر فعالیتهای نوآورانه		
نظام پاداش مبتنی بر ایجاد ارزش افزوده اجتماعی و مالی		
تعریف پاتنت به جای مقاله به عنوان پیامد مورد انتظار		
نظام جذب مبتنی بر صلاحیتهای کارآفرینی		الزامات حاکمیتی
زیرساخت قوی اطلاعات و ارتباطات		
زیرساخت حقوقی و قانونی		
ایجاد واحدهای فناوری		
ایجاد واحدهای توسعه کسب و کار		
ایجاد پارکهای علم و فناوری		الزامات خرد ساختاری
ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه		
ایجاد باشگاههای فناوری		

مضمون پایه	مضامین سازمان دهنده	مضمینین فراگیر
ایجاد شرکتهای دانش بنیان		
ایجاد دانشکده‌های کارافزینی		
ایجاد شتابدهنده‌ها		
ایجاد مراکز نوآوری		
بازتعریف دانشگاه به عنوان یک هولدینگ از واحدهای کسب و کار		
شفافیت مالی		
بازتعریف واحدهای دانشگاهی به عنوان واحدهای کسب و کار (SBU)		
استقلال در جذب دانشجو		
رقابت در جذب دانشجو		الزامات کلان ساختاری
استقلال در جذب هیات علمی		
رقابت در استخدام پرسنل		
رقابت در عقد قراردادها		
شفافیت مالی		
حذف بورکراسی		
خودگردانی دانشگاه		
سازو کار مالی غیربودجه ای و دانش بنیان دانشگاه		الزامات مالی
استقلال مالی و تشکیلاتی		
تربیت نیروی انسانی مورد نیاز صنعت		
منتورهای فناوری		
سرمایه گذاری صنعت بر روی آموزش، پژوهش و توسعه دانشگاهی		
دوره های گردشی دانشجویان در صنعت		تعاملات آموزشی
مشارکت کارآفرینان صنعت در تدوین برنامه آموزشی دانشگاه		
راهنمایی مشترک صنعت و دانشگاه بر پایان نامه ها		
حمایت مالی صنعت از پایا نامه های مرتبط با نیازهای صنعت		
مشارکت کارآفرینان صنعت در تعیین عنوان و هدایت پایان نامه ها		
مشارکت کارآفرینان در اولویت گذاری پژوهشهای دانشگاهی		
انجام پروژه‌های مشترک مشارکتی		تعاملات پژوهشی
تامین مالی مشترک پروژه‌های پژوهشی		
پروژه‌های مشترک افق یابی دانش و فناوری		تعاملات مدیریت دانش
پروژه‌های مشترک ارزیابی فناوری		
سرمایه گذاری مشترک بر روی کسب و کار		تعاملات با صنعت
پروژه های مشترک دانشگاه و صنعت		تعاملات کارافزینی
شرکت های دانش بنیان		
تبادل نیرو، ماموریت متقابل نیروهای متخصص میان صنعت و دانشگاه		
طرح تعهد خدمت فارغ التحصیلان در بخش صنعت		
کارافزین بخش صنعت به عنوان منتور دانشگاهی		تعاملات نیروی انسانی
بورسیه تحصیلی صنعتی		
اساتید دانشگاه به عنوان کارآفرین بخش صنعت		
انتساب کارآفرینان برجسته به عنوان مدیران ارشد اجرایی در دانشگاه (رییس		تعاملات مدیریت اجرایی

مضمون پایه	مضامین سازمان دهنده	مضماین فراگیر
دانشگاه، معاون، رییس دانشکده)		
انتساب اساتید برجسته به عنوان مدیران ارشد اجرایی در صنعت		
عضویت نمایندگان دانشگاه در هیات موسس / امنا صنعت		
ایجاد دانشکده‌ها و دانشگاه‌های صنعتی		تعاملات حاکمیتی
عضویت نمایندگان صنعت در هیات موسس / امنا دانشگاه		
ایجاد دانشگاه برای صنعت (UFI)		
ایجاد دفاتر نمایندگی صنعت در دانشگاه		تعاملات خرد ساختاری
دفاتر نمایندگی دانشگاه در صنعت		
ایجاد مناطق صنعتی		
ایجاد خوشه های نوآوری		تعاملات کلان ساختاری
واحه های نوآوری		
خودگردانی دانشگاه		
شرکتی سازی دانشگاه		
خصوصی سازی دانشگاه		
سهامی سازی دانشگاه		تعاملات مالکیتی
ادغام مالکیتی دانشگاه		
تملیک دانشگاه		

نمودار ۱: شبکه مضامین اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین

درد و متغیرهای الزامات و تعاملات با صنعت بزرگ‌تر یافته‌های بخش کمی با توجه به جدول (۴) نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف، چون مقدار سطح معنی‌داری متغیر حمایت‌ها کوچک‌تر از مقدار خطا ۰/۰۵ است، لذا توزیع غیرنرمال دارد و متغیرهای الزامات و تعاملات با صنعت نرمال دارند. بنابراین برای تحلیل‌های آماری از آزمون‌های ناپارامتریک (نرم افزار اسمارت پی ال اس) استفاده شد.

یافته‌های بخش کمی با توجه به جدول (۴) نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف، چون مقدار سطح معنی‌داری متغیر حمایت‌ها کوچک‌تر از مقدار خطا ۰/۰۵ است، لذا توزیع غیرنرمال

جدول ۴: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	مقدار خطا	نتیجه آزمون
حمایت‌ها	۲/۶۳	۰/۵۶	۰/۰۴۳	۰/۰۵	غیرنرمال
الزامات	۲/۹۲	۰/۵۲	۰/۲۰۰	۰/۰۵	نرمال
تعاملات با صنعت	۲/۹۲	۰/۵۷	۰/۲۰۰	۰/۰۵	نرمال

ضریب استاندارد ۰/۹۲۳ و عدد معناداری ۷۲/۰۰۸ و تعاملات با صنعت با ضریب استاندارد ۰/۹۲۸ و عدد معناداری ۷۷/۱۲۵، تأیید شدند و این ضرایب نشان می‌دهد که ابعاد شناسایی شده همبستگی بالایی با متغیر اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین دارند و به‌خوبی توانسته‌اند متغیر اصلی موردنظر را تبیین نمایند. همچنین معناداری ضرایب و پارامترهای بدست آمده نشان داد که تمامی ضرایب بدست آمده معنادار شده‌اند. زیرا مقدار آزمون معناداری تک تک آنها از عدد ۱،۹۶۲ بزرگتر و از عدد ۱،۹۶- کوچکتر است. طبق نتایج حاصل از این تحلیل، همه ۹۶ شاخص شناسایی شده مورد بررسی، تأیید شد. به عبارتی معناداری ضرایب بدست آمده برای این شاخص‌ها مورد تأیید قرار گرفت. همچنین نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم (همبستگی بین مولفه‌های اصلی با مفهوم اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین) نیز نشان می‌دهد که هر ۲۰ مولفه اصلی همبستگی بالایی با ابعاد شناسایی شده اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین دارند و به خوبی تبیین کننده آن هستند. در جدول ۵ مقادیر میانگین واریانس استخراجی، پایایی ترکیبی، ضریب تعیین، آلفای کرونباخ و پایایی اشتراکی نشان داده شده است.

برای بررسی کفایت نمونه گیری از آزمون (KMO) که مقدار آن همواره بین ۰ تا ۱ در نوسان است، استفاده شده است. اندازه کفایت نمونه (KMO) و همچنین آزمون معناداری کرویت نمونه (بارتلت) نیز در تحلیل عاملی توسط SPSS به ترتیب برابر با ۰/۸۲۴ و ۰،۰۰۰ است. که نشان دهنده کفایت نمونه‌ها برای انجام تحلیل عاملی می‌باشد.

نتایج تحلیل عاملی تأییدی مدل اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین

به منظور اعتبارسنجی مدل، از مدل‌سازی معادلات ساختاری (تحلیل عاملی تأییدی) به کمک نرم‌افزار SmartPls استفاده شد. به این صورت که پس از مشخص شدن مولفه‌ها و شاخص‌های مدل، روابط بین شاخص‌ها و مولفه‌ها بررسی و تحلیل گردید. بررسی مقادیر بارهای عاملی و ضرایب معناداری نشان داد که بار عاملی همه سوالات بیشتر از ۰/۵ هست و ضرایب معنی داری به دست آمده نیز از ۱/۹۶ بزرگتر می‌باشند؛ بنابراین هیچ شاخصی از مدل حذف نشده است. با نگاهی با نتایج خروجی نرم افزار در حالت تخمین استاندارد و ضرایب معنی داری مدل‌ها مشخص شد که سه بعد مدل شامل: حمایت‌ها با ضریب استاندارد ۰/۸۸۶ و عدد معناداری ۴۴/۰۳۵، الزامات با

جدول ۵: شاخص‌ها و مقادیر مربوط به مدل اندازه‌گیری مدل اجرای خطمشی دانشگاه کارآفرین

متغیر	میانگین واریانس استخراجی	پایایی ترکیبی	ضریب تعیین (R ²)	آلفای کرونباخ	پایایی اشتراکی	شاخص افزونگی
حمایت‌ها	۰/۶۰	۰/۸۴	۰/۷۸	۰/۷۹	۰/۶۰	۰/۴۰
الزامات	۰/۵۷	۰/۸۸	۰/۸۵	۰/۸۴	۰/۵۷	۰/۴۷
تعاملات	۰/۷۴	۰/۸۹	۰/۸۶	۰/۸۲	۰/۷۴	۰/۵۶
میانگین	-	۰/۷۶	-	-	۰/۶۹	-
GOF		۰/۷۲		$\sqrt{AveR^2 \times (Ave\ of\ communalities)}$		

مقدار میانگین واریانس استخراجی از ۰/۵ بزرگتر باشد و مقدار پایایی ترکیبی از مقدار میانگین واریانس استخراجی بزرگتر باشد که با توجه به جدول ۷، همه این شرایط برقرار است بنابراین روایی همگرای مدل تایید شده است. جهت بررسی روایی واگرا از روش فورنل و لارکر^{۲۰} استفاده شد. به زعم فورنل و لارکر (۱۹۸۱)، روایی واگرایی وقتی در سطح قابل قبولی است که میزان میانگین واریانس استخراج شده برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد. با توجه به جدول ۶ می‌توان گفت که روایی واگرایی در حد قابل قبولی قرار دارد؛ چرا که جذر میانگین واریانس استخراج شده برای هر متغیر بیشتر از همبستگی آن متغیر با سایر متغیرها است. بنابراین روایی رواگرایی مدل مورد تایید است.

جدول ۶: شاخص‌ها و مقادیر مربوط به روایی رواگرایی مدل

ردیف	متغیر	۱	۲	۳
۱	حمایت‌ها	۰/۷۷		
۲	الزامات	۰/۶۸	۰/۷۵	
۳	تعاملات	۰/۷۶	۰/۴۲	۰/۸۶

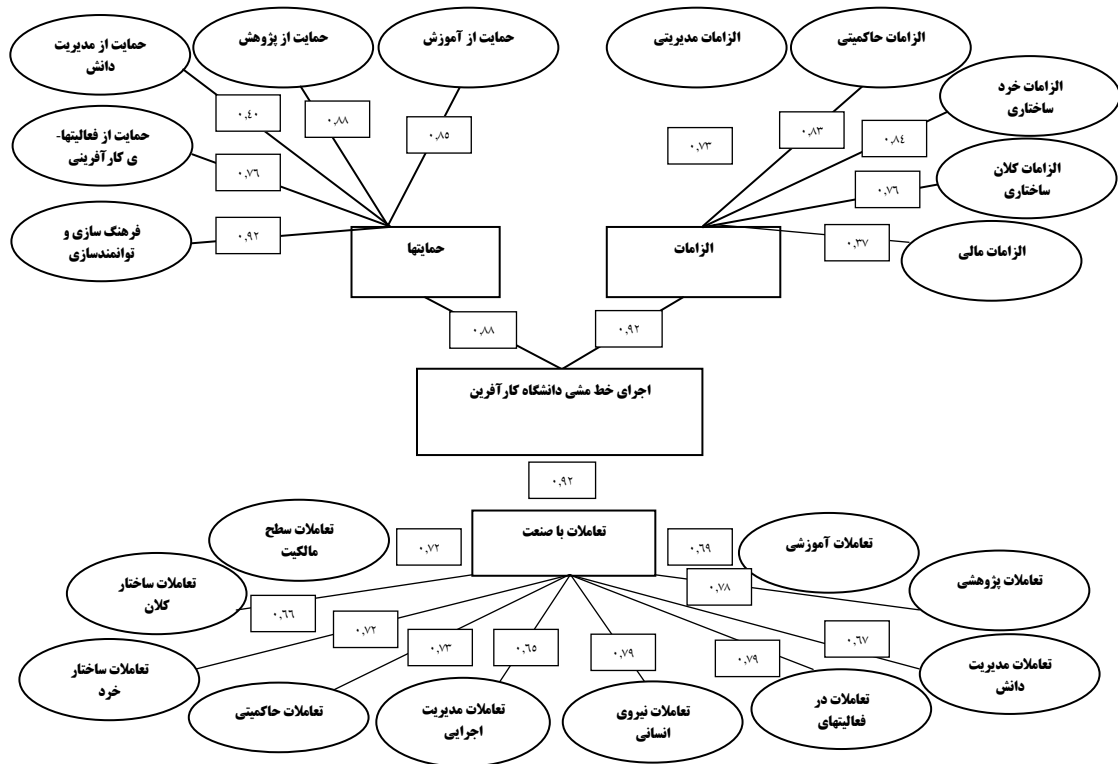
بنابراین مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین با ۳ بعدحمایت‌ها، الزامات و تعاملات، ۲۰ مولفه شامل حمایت از آموزش، حمایت از پژوهش، حمایت از مدیریت دانش، حمایت از فعالیتهای کارآفرینی، فرهنگ سازی و توانمندسازی، الزامات مدیریتی، الزامات حاکمیتی، الزامات خردساختاری، الزامات کلان ساختاری، الزامات مالی، تعاملات آموزشی، تعاملات پژوهشی، تعاملات مدیریتی دانش، تعاملات در فعالیتهای کارآفرینی، تعاملات نیروی انسانی، تعاملات مدیریتی اجرایی، تعاملات حاکمیتی، تعاملات ساختار خرد، تعاملات ساختار کلان و تعاملات سطح مالکیت و ۹۶ شاخص مورد تأیید نهایی قرار گرفت که در شکل ۱ نمایش داده شده است.

آلفای کرونباخ معیاری کلاسیک برای سنجش پایایی و سنج‌های مناسب برای ارزیابی پایداری درونی (سازگاری درونی) محسوب می‌شود. مقدار آلفای کرونباخ همبستگی سوالات یک متغیر (فارغ از مدل) را نشان می‌دهد. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷، بیانگر پایایی قابل قبول است. بررسی شاخص پایایی ترکیبی مدل اندازه‌گیری و همبستگی سوالات با یکدیگر در مدل نشان داد که مقادیر به دست آمده برای برای هر سازه بالای ۰/۷ می باشد که نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل اندازه‌گیری دارد. همچنین بررسی معیار پایایی اشتراکی و قابلیت تعمیم-پذیری در یک نمونه دیگر از همان جامعه، نیز نشان داد که مقادیر به دست آمده برای هر سازه بیشتر از ۰/۵ بود. معیار ضریب تعیین (R^2) متغیرهای پنهان درون‌زای مدل محاسبه شد و نتایج با سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضریب تعیین ضعیف، متوسط و قوی مقایسه شد با توجه به جدول ۷، متوسط مقادیر ضریب تعیین متغیرها برابر با ۰/۶۹ بوده که بزرگتر از مقدار ۰/۳۳ بوده و نشان از برازش مناسب مدل دارد. برازش کلی مدل نیز از طریق معیار GOF بررسی شد. این معیار فوق توسط تنه‌اوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

فرمول (۱)

$$\sqrt{AveR^2 \times (Ave \text{ of communalities})}$$

به‌طوری که میانگین 'Communalities' نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه بوده و $Ave R^2$ سازه‌های درون‌زای مدل است. با توجه به جدول ۷ و سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۵ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF و حصول عدد ۰/۷۲ برای این مدل، نشان از برازش بسیار مناسب مدل تحقیق است. در ادامه شروط روایی همگرا نیز بررسی شد که عبارتند از: همه بارهای عاملی معنادار باشند. چرا که همه بارهای عاملی بالای ۰/۵ و یا بالای ۰/۷ می‌باشند.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، طراحی مدلی برای اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین مبتنی بر سیاست‌های علم و فناوری بود. براین اساس در مرحله اول مبانی نظری و پیشینه پژوهش بررسی و شاخص‌های اولیه مدل احصا گردید. در مرحله دوم از طریق مصاحبه نیمه-ساختار یافته با خبرگان و انجام تحلیل تم (مضمون) مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین تدوین گردید که دارای ۳ بعد، ۱۰ مولفه و ۹۶ شاخص می‌باشد.

اولین بعد مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، حمایت‌ها می‌باشد که شامل حمایت از آموزش، حمایت از پژوهش، حمایت از مدیریت دانش، حمایت از کارآفرینی و فرهنگ سازی و توانمندسازی می‌باشد. این حمایت‌ها شامل ایجاد شرایطی است که برای اجرای بهتر خط‌مشی دانشگاه کارآفرین ضرورت دارد. حمایت از آموزش از طریق ایجاد رشته‌های نسل سوم (دارای ارزش افزوده سریع)، متناسب سازی برنامه درسی با نیازهای صنعت و خدمات، ادغام کارآفرینی

در برنامه درسی، توسعه مهارت‌های تفکر (خلاق، انتقادی، سیستمی، تحلیلی) و آموزش مهارت‌های کارآفرینی می‌باشد. بدیهی است حمایت از آموزش در کنار حمایت از پژوهش از طریق هدایت پایان‌نامه‌ها و جهت دهی آنها به سمت کارآفرینی، شناخت نیازهای پژوهش‌های کاربردی و اولویت دادن به آنها، اعطای گرانت‌های هدفمند پژوهش‌های کاربردی، حمایت فنی از پژوهش‌های کاربردی و اجرای دوره‌های توانمندسازی پژوهش‌های کاربردی برای اساتید و فراگیران منجر به تسهیل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین خواهد شد. علاوه بر این حمایت از مدیریت اطلاعات و تولید دانش، انتقال دانش به سازمان‌های استفاده کننده از دانش، غربال‌گری و استفاده مجدد از دانش در کنار ارائه خدمات مشاوره ای به کارآفرینان و تعامل با آنها و توجه به فرهنگ سازی و توانمندسازی در قالب ایجاد ذهنیت کارآفرینانه در دانشجویان از طریق بازدید دانشجویان از صنعت، برگزاری نمایشگاه‌های فناوری، ایجاد اکوسیستم نوآورانه و

اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین قائم به فرد نگردد و حالت نظام مند و سیستماتیک به خود بگیرد. از سوی دیگر توجه به مقوله خودگردانی دانشگاه، سازو کار مالی غیربودجه‌ای و دانش بنیان دانشگاه و تقویت استقلال مالی و تشکیلاتی آن در کنار سایر الزامات ساختاری و حاکمیتی به روند اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین و تحقق آن کمک خواهد کرد. چرا که تامین الزامات مالی جزو یکی از مهمترین متغیرهای موثر در اجرای خط‌مشی‌های عمومی می‌باشد.

سومین بعد مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، تعاملات با صنعت می‌باشد. وضعیت نامناسب تعاملات صنعت و دانشگاه باعث شده دفاتر ارتباط با صنعت در دانشگاه‌ها شکل بگیرد تا اندکی جایگاه و اهمیت تعامل بین صنعت و دانشگاه را بهبود بخشد. اما وجود این دفاتر در دانشگاه برای تحقق دانشگاه کارآفرین کافی نیست. بلکه علاوه بر آن بایستی تعاملات آموزشی، تعاملات پژوهشی، تعاملات مدیریت دانش، تعاملات کارآفرینی، تعاملات نیروی انسانی، تعاملات مدیریت اجرایی، تعاملات حاکمیتی، تعاملات خرد ساختاری، تعاملات کلان ساختاری و تعاملات مالکیتی توسعه پیدا کند. اقداماتی همچون تربیت نیروی انسانی مورد نیاز صنعت در تدوین برنامه آموزشی دانشگاه، اولویت گذاری پژوهشهای دانشگاهی و راهنمایی مشترک صنعت و دانشگاه بر پایان نامه‌ها، حمایت مالی صنعت از پایان‌نامه‌های مرتبط با نیازهای صنعت، تامی مالی و انجام پروژه‌های پژوهشی مشترک مشارکتی شامل تعاملات آموزشی و پژوهشی راهگشا در این زمینه می‌باشد.

به طور کلی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که جهت تحقق نقش آفرینی دانشگاه‌ها در رشد اقتصادی کشور و اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، تامین الزامات مدیریتی، حاکمیتی، مالی و ساختاری، حمایت از آموزش، پژوهش، مدیریت دانش و فرهنگ سازی و

کارآفرینانه و برگزاری رویدادهای استارت آپی و معرفی کسب و کار، ایجاد باشگاه‌های کارآفرینی و ایده‌پردازی برای دانشجویان همراستا با اقداماتی که گفته شد برای به جریان افتادن و اجرایی شدن خط-مشی دانشگاه کارآفرین بایستی پیگیری گردد.

دومین بعد مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، الزامات می‌باشد که شامل الزامات مدیریتی، الزامات حاکمیتی، الزامات خرد ساختاری، الزامات کلان ساختاری و الزامات مالی می‌باشد که مهیا نمودن آنها می‌تواند اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین را تسهیل و تسریع نماید. این الزامات جزو عوامل ترغیب کننده برای هستند، عواملی که ممکن است در شرایط کنونی کمرنگ بوده و مورد توجه نبوده‌اند. یکی از مهمترین الزامات اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین الزامات مدیریتی می‌باشد که از طریق توانمندسازی مدیران دانشگاهی در زمینه دانشگاه‌های نسل سوم، آموزش سازوکار مدیریت آینده، مدیریت فناوری و نوآوری به مدیران و توجه به توسعه و یادگیری سازمانی می‌باشد. همچنین ایجاد نظام ارزشیابی و پاداش مبتنی بر فعالیت‌های نوآورانه و ایجاد ارزش افزوده اجتماعی و مالی، ایجاد نظام جذب مبتنی بر صلاحیت‌های کارآفرینی، توسعه و تقویت زیرساخت‌های حقوقی و قانونی و زیرساخت‌های اطلاعات و ارتباطات از الزامات حاکمیتی اثرگذار در این راستا می‌باشد.

فشارهای هزینه‌ای و رقابتی وارد شده بر دانشگاه متعاقب کاهش نرخ رشد جمعیت و تعداد دانشجویان و فشارهای محک زنی موجود، موجب شده تا خط-مشی دانشگاه کارآفرین مورد توجه قرار گیرد لذا الزامات ساختاری در کنار الزامات مالی حایز اهمیت می‌باشد. ایجاد واحدهای فناور، ایجاد واحدهای توسعه کسب و کار، پارک‌های علم و فناوری، واحدهای تحقیق و توسعه، باشگاههای فناوری، شرکتهای دانش بنیان، شتابنده‌ها و مراکز نوآوری و ایجاد ترتیبات و مکانیزم‌های ساختاری موجب خواهد شد تا فرایند

توانمندسازی و انجام تعاملات آموزشی، پژوهشی، انسانی، مدیریتی، حاکمیتی و ساختاری بین دانشگاه و صنعت بایستی عملیاتی گردد. همچنان که از دیدگاه پالمبو و کالیستا (۱۹۹۰: ۴-۵)، وجود برخی شرایط همچون سازمان‌دهی مجریان، وجود مهارت‌های مدیریتی و سیاسی لازم و حفظ اولویت اهداف در اجرای خط مشی ضرورت دارد که با نتایج این مطالعه همسویی دارد. در این پژوهش نیز حمایت‌های مدیران و مجریان، ساختار بندی و مشخص نمودن وظایف هر واحد سازمان (مشارکت کننده) در قبال اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، تبیین مسئولیت‌ها، برخورداری از فناوری‌های لازم، تدوین اهداف سالیانه برای اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین، تعیین ساختار و تشکیلات جهت اجرای خط‌مشی، ارتباطات و تعاملات بین دانشگاه و صنعت، روابط دورن‌سازمانی، حمایت و پشتیبانی مدیران از اجرای خط‌مشی، فرهنگ سازی و نهانیه کردن خط‌مشی جهت ایجاد فرهنگ سازمانی هم‌سو با خط‌مشی، مدیریت مقاومت در برابر تغییرات ناشی از خط مشی، پاداش و برنامه‌های انگیزشی، ایجاد نظام ارزیابی عملکرد در قبال اجرای خط‌مشی به عنوان یکی از عوامل ارزیابی چگونگی اجرای خط‌مشی شناخته شد. طبق نظرات مازمانیان و ساباتیر (۱۹۸۹)، هوگو ود و گان (۱۹۸۶) و پاپادوپلوس (۲۰۰۰) برای آنکه خط‌مشی بتواند در اجرا موفق باشد، باید از اعتبار کافی برخوردار باشد. یکی از مطمئن‌ترین راه‌های تقویت یک برنامه، تخصیص اعتبار و منابع لازم برای آن است؛ همچنین خط‌مشی برای اجرا باید حاوی مقررات روشنی باشد تا سازمان‌های مجری به‌وسیله آن‌ها خط‌مشی را به اجرا درآورند. نحوه سازمان‌دهی تجهیزات اداری مؤسسات مجری خط‌مشی نیز شیوه اجرای خط‌مشی تأثیر می‌گذارد. منابع سیاسی و اقتصادی گروه‌های هدف نیز بر اجرای خط‌مشی اثر می‌گذارند. شفافیت در بیان اهداف خط‌مشی، به اجرای آن به مجریان کمک می‌کند (هوگوود و گان، ۱۹۸۶؛

پاپادوپلوس، ۲۰۰۰؛ مازمانیان و ساباتیر، ۱۹۸۹). که با یافته‌های تحقیق حاضر مبنی بر تأمین منابع انسانی، مالی و امکانات مورد نیاز و ایجاد ساز و کارها و تمهیدات ساختاری و مشخص کردن وظایف هریک از به عنوان شاخص‌های اجرای خط‌مشی همراستا است. ودلی و لیپسکی (۱۹۷۷) بر نقش «بوروکرات‌های سطح خیابان (مجریان)، یعنی کسانی که با مردم ارتباط مستقیم دارند و باید برای زندگی مردم به شکل روزانه تصمیم‌گیری نمایند در اجرای خط‌مشی تأکید داشتند. که با مولفه‌های شناسایی شده در این تحقیق همخوانی دارد چرا که احساس مسئولیت مجریان در قبال اجرای خط‌مشی و پیروی مجریان از دستورات جزو شاخص‌های این تحقیق است. المور (۱۹۷۸: ۶۱۲) نیز معتقد است که خط‌مشی گذاران نباید به دنبال کنترل شدید مجریان باشند، بلکه باید بر توانمندسازی منابع انسانی تأکید کنند و به مجریان اجازه دهند تا در حد نهایت از تجربه‌ی حرفه‌ای خود برای به اجرا درآوردن برنامه‌ها استفاده کنند و از طریق استفاده هوشمندانه و راهبردی منابع مالی، از مجریان حمایت کنند (المور، ۱۹۸۰: ۶۰۵). در این تحقیق نیز مولفه‌های توانمندسازی مجریان و فرهنگ سازی به عنوان حمایت‌های موثر در اجرا و ضروری در اجرای خط‌مشی شناخته شد که با این نظریات همسویی دارد. در نظریه هاجرن (۱۹۸۰) نیز بر شناسایی شبکه‌ی بازیگران مشارکت‌کننده، به عنوان بازیگران اصلی در اجرای خط مشی تأکید شده که با یافته‌های این تحقیق مبنی بر نقش تعاملات بین دانشگاه و صنعت به عنوان شبکه بازیگران اجرای خط مشی دانشگاه کارآفرین همسویی وجود دارد. در تحقیق بخشی جهرمی و همکاران (۱۴۰۱) الزامات توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه فرهنگیان شامل تجاری‌سازی فعالیت‌های پژوهشی، توسعه سرمایه‌گذاری، توسعه مکانیزم‌های مالی، توسعه مهارت‌های شغلی، توسعه کارآفرینی آموزشی، توسعه شبکه‌های همکاری، کارگروهی، توسعه هویت آموزش،

اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین مبتنی بر سیاست‌های علم و فناوری کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چرا که نقش تعیین‌کننده‌ای در نقش‌آفرینی دانشگاه‌ها در رشد اقتصادی کشور از طریق تعامل با صنعت و تامین اعتماد عمومی و رضایت شهروندان دارند. در این راستا، طراحی مدل اجرای خط‌مشی دانشگاه کارآفرین و تبیین آن، نقش و سهم پژوهش حاضر در توسعه فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی را آشکار می‌سازد. نتایج به دست آمده می‌تواند بینش مفیدی در اختیار مدیران دانشگاه آزاد اسلامی در جهت تمهیداندیشی برای اجرای خط‌مشی‌های دانشگاه کارآفرین و تحقق اهداف و پیامدهای آن قرار دهد.

از آنجایی که نتایج پژوهش حاضر نیز با اتکا به دیدگاه‌ها و تجربیات خبرگان دانشگاه آزاد اسلامی حاصل شده، بنابراین به راحتی نمی‌توان نتایج پژوهش حاضر را به سایر سازمان‌ها تعمیم داد. محققان آینده می‌توانند نسبت به طراحی و تبیین الگوی بومی اجرای خط‌مشی‌های حوزه فعالیت خود، اقدام نموده و نتایج حاصل را با یافته‌های این تحقیق مقایسه نمایند. چرا که با توجه به حوزه فعالیت‌های خود، می‌توان بطور مجزا مدلی پیشنهاد داد.

منابع و ماخذ

الوانی، مهدی (۱۳۹۲)، تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

بخشی جهرمی، مسیح‌اله؛ کاووسی، اسمعیل؛ معظمی، مجتبی و حسین پور سعادت ابادی، جعفر. (۱۴۰۱). تدوین الگوی توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه فرهنگیان. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۱۱ (۲)، ۵۲۳-۵۴۶.

توشمالی، غلامرضا؛ علی‌محمدزاده، خلیل؛ ماهر، علی؛ حسینی، سید مجتبی و بهادری، محمدکریم. (۱۳۹۹).

توسعه هنجارها تعیین شد که با یافته‌های این تحقیق همسویی دارد. در تحقیق کینخا و پورکریمی (۱۴۰۰) نیز الگوی اکوسیستم کارآفرینی دانشگاه در قالب عوامل علمی-آکادمیک (آموزش، پژوهش و نظام یادگیری)؛ عوامل حکمرانی (چشم انداز کارآفرینانه، مدیریت، قوانین و مقررات، ارتباطات، حمایت و پشتیبانی و راه اندازی کسب و کار)، عوامل زیرساختی (زیرساخت نرم، زیرساخت سخت) و مالیه (تامین و تخصیص) تعیین شد که با یافته‌های این تحقیق همسو می‌باشد. در مطالعه کولوبلی و همکاران (۲۰۲۲) نقش سواد مالی، خلاقیت و برنامه‌ریزی در تحقیق کارآفرینی دانشگاهی شناخته شد. مطالعه موسلی و تومان (۲۰۲۱) بر نقش عوامل رفتاری و انسانی در اتخاذ تصمیمات مرتبط با اجرای خط‌مشی تأکید گردیده است و در مطالعه موروگورداتو و وایت (۲۰۲۰) بر درک خط‌مشی و مشخص بودن رویکرد پیاده سازی خط‌مشی برای ارتقا عدالت آموزشی و ایجاد عدالت اجتماعی تأکید شده است. که با یافته‌های این تحقیق مبنی بر اهمیت تمایل مجریان نسبت به اجرای خط‌مشی، آزادی عمل مجریان، ائتلاف و همکاری و شبکه‌سازی مجریان خط‌مشی، توانمندی و دانش و مهارت مجریان در سنجش اجرای خط‌مشی همخوانی دارد. همچنین در تحقیق ناکامورا (۲۰۱۵) ضمن تشریح سه محیط خط‌مشی (صورت‌بندی خط‌مشی، اجرای خط‌مشی و ارزیابی آن)، سه دسته متغیر موثر بر اجرای خط‌مشی شناسایی شد که عبارتند از: بازیگران و حوزه‌ها، ساختارهای سازمانی و هنجارهای بوروکراتیک، و شبکه‌های ارتباطی و سازکارهای اجابت و پذیرش که با یافته‌های و شاخص‌های ایجاد فرهنگ سازمانی هم‌سو با خط‌مشی، مدیریت مقاومت در برابر تغییرات ناشی از خط‌مشی، تجدید نظر در پاداش و برنامه‌های انگیزشی، مدیریت تعارض در برابر تغییرات ناشی از خط‌مشی، تقویت نظام ارزیابی عملکرد در قبال اجرای خط‌مشی این تحقیق همخوانی دارد.

- مفهوم‌سازی دانشگاه کارآفرین و طراحی الگوی دانشگاه نسل سوم. سلامت کار ایران. ۱۷ (۱): ۴۳۶-۴۱۵.
- ساباتیر، پول ای (۱۳۹۳)، نظریه‌های فرآیند خط‌مشی عمومی، ترجمه حسن دانایی فرد، تهران، صفار.
- شیخ بگلو، زین العابدین؛ تیمورنژاد، کاوه و عباسزاده سهرن، یداله (۱۴۰۰). تدوین و اعتباریابی مدل مشارکت ذی‌نفعان در خط‌مشی گذاری عمومی در سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت. خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت، ۱۲ (۴)، ۵۷-۴۷.
- رنگریز، حسن؛ خیراندیش، مهدی و لطیفی جلیسه، سلیمه. (۱۳۹۷). بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی با استفاده از روش فراترکیب. سیاست‌گذاری عمومی، ۴ (۱)، ۱۲۷-۱۴۲.
- دانایی فرد، حسن (۱۳۹۵)، گفتارهای جدید در خط‌مشی گذاری عمومی، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق.
- سعیدی، لیلا و دورانی، امیر. (۱۳۹۷). شناسایی و اولویت بندی موانع اجرای خط‌مشی‌های دولتی در حوزه ستادی وزارت نفت. خط‌مشی گذاری عمومی در مدیریت (رسالت مدیریت دولتی)، ۹ (۳۰)، ۷۹-۸۸.
- دانایی فرد، حسن، شول، حسین و آذر، عادل. (۱۳۹۰). "طراحی چارچوبی برای پیشنهادیه خط‌مشی عمومی: پژوهش ترکیبی". مجلس و راهبرد، دوره ۱۸، شماره ۶۸، ص ۷-۳۲.
- دانش فرد، کرم اله (۱۳۹۳)، فرآیند خط‌مشی گذاری عمومی، تهران، صفار
- درخشان، رستم و پيله وری، نازنین. (۱۳۹۷). آسیب-شناسی اجرای خط‌مشی‌های سلامت اداری با رویکرد حکمرانی خوب در سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی. خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت (رسالت مدیریت دولتی)، ۹ (۳۲)، ۷۳-۹۰.
- عباسی عباس، معتضدیان رسول، میرزایی محمد قاسم (۱۳۹۵). بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی. پژوهش‌های مدیریت منابع سازمانی. ۶ (۲): ۴۹-۳۰.
- علی‌آبادی، ابراهیم؛ عزیزی، محمد؛ عالم تبریز، اکبر، و داوری، علی. (۱۳۹۷). شناسایی موانع اجرای خط‌مشی‌های کارآفرینی و نوآوری در برنامه‌های توسعه جمهوری اسلامی ایران. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۸ (۳)، ۹۵-۱۳۲.
- قرباغی، میثم؛ مقیمی، سید محمد و لطفی، میثم (۱۴۰۰). فراترکیب مطالعات اجرای خط‌مشی عمومی در ایران، فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی، ۷ (۳): ۲۶۰-۲۴۳.
- کیخا، احمد؛ عزتی، میترا و صالحی، محمد جواد. (۱۳۹۸). طراحی الگوی دانشگاه کارآفرین: رویکرد کیفی (مورد پژوهی: دانشگاه تهران). فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ۲۱ (۸۳)، ۵۱-۷۷.
- مرادی، محمدعلی؛ یداللهی فارسی، جهانگیر؛ محمدی الیاسی، قنبر و فریدزاده، رضا. (۱۳۹۹). واکاوی عوامل نهادی زیست‌بوم کارآفرینی دانشگاهی: مطالعه موردی دانشگاه تهران. اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۶ (۴)، ۹۱-۱۱۰.
- معمارزاده غلامرضا، حبیب ا. طاهرپور کلانتری. (۱۳۸۴). "شرایط و عوامل موثر بر اجرای خط‌مشی‌های مالیاتی در ایران" اقتصاد و مدیریت، ۴ (۶۷): ۷۱-۸۰.
- هاولت، مایکل، رامش، ام و پرل، آنتونی (۱۳۹۶)، مطالعه خط‌مشی عمومی: چرخه‌های خط‌مشی و زیر نظام‌های خط‌مشی، ترجمه عباس منوریان و ابراهیم گلشن، تهران، انتشارات مهربان نشر

- یعقوبی، نورمحمد؛ دهقانی، مسعود و امیدوار، ملیحه. (۱۳۹۸). *ارایه الگوی چابکی در دانشگاه کارآفرین با رویکرد مدیریت دانش. پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۱۲ (۴۳)، ۱۸۵-۲۰۴.
- Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2021). Three-ring entrepreneurial university: in search of a new business model. *Studies in Higher Education*, 46 (5), 977-987.
- Blackmore, J. (2021). Governing knowledge in the entrepreneurial university: a feminist account of structural, cultural and political epistemic injustice. *Critical Studies in Education*, 1-17.
- Colombelli, A., Loccisano, S., Panelli, A., Pennisi, O. A. M., & Serraino, F. (2022). Entrepreneurship Education: The Effects of Challenge-Based Learning on the Entrepreneurial Mindset of University Students. *Administrative Sciences*, 12 (1), 10.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. In *Advances in International Marketing* | *Adv. Int. Mark.* (Vol. 20, pp. 277-319). (Advances in International Marketing). Bingley: Emerald Publishing Limited.
- Hill, M., & Hupe, P. (2014). *Implementing public policy: Governance in theory and in practice*. Sage.
- Hogwood, B.W. and Gunn, L. (1984) *Policy Analysis for the Real World*. Oxford:Oxford University Press.
- Giest, Sarah (2018) Entrepreneurial activities in policy implementation: Sweden's national wind coordinators, *Regional Environmental Change* (2018) 18:1299–1308.
- Liu, Shuiyun, Zhao Xia (2018). How far is educational equality for China? Analysing the policy implementation of education for migrant children, *Educ Res Policy Prac* <https://doi.org/10.1007/s10671-018-9226-6>.
- Mavrogordato, M., & White, R. S. (2020). Leveraging policy implementation for social justice: How school leaders shape educational opportunity when implementing policy for English learners. *Educational Administration Quarterly*, 56 (1), 3-45.
- Mazmanian, D.A. and Sabatier, P.A. (1989) *Implementation and Public Policy*. Glenview, Ill.: Scott, Foresman.
- Meng, C., Du, X., Ren, Y., Shen, L., Cheng, G., & Wang, J. (2020). Sustainable urban development: An examination of literature evolution on urban carrying capacity in the Chinese context. *Journal of Cleaner Production*, 277, 122802.
- Moseley, A., & Thomann, E. (2020). A behavioural model of heuristics and biases in frontline policy implementation. *Policy & Politics*.
- Nakamura R. T. & F. Smallwood (2015), *The Politics of Policy Implementation*, (New York, St., Martin's Press,.
- Palumbo, D.J. and Calista, D.J. (1990) 'Introduction: The relation of implementation research to policy outcomes', in D.J. Palumbo and D.J. Calista (eds), *Implementation and the Policy Process: Opening Up the Black Box*. New York: Greenwood Press. pp. xi-xviii.
- Papadopoulos. T (2000), *Policy Implementation: Theory and Reality*.
- Phulkerd, Sirinya, Mark Lawrence, Stefanie Vandevijvere, Gary Sacks, Anthony Worsley and Viroj Tangcharoensathien (2016) A review of methods and tools to assess the implementation of government policies to create healthy food environments for preventing obesity and diet-related non-communicable diseases, Phulkerd et al. *Implementation Science* 11:15.
- Su HyungSok, (2016) "Factors Affecting The Implementation Of Democratic School Management Policy In The Republic Of Korea", (University of Pittsburgh).
- Winters, M. A. (2015). Understanding the gap in special education enrollments between charter and traditional public schools: Evidence from Denver, Colorado. *Educational Researcher*, 44 (4), 228-236.
- Winters, M. S., & Cawvey, M. (2015). Governance obstacles to geothermal energy development in Indonesia. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 34 (1), 27-56.
- Young, H. (1989) *One of Us: A Biography of Margaret Thatcher*. London: Macmillan.

یادداشت‌ها

¹ Audretsch & Belitski² Ortiz³ Cunningham⁴ O'Toole⁵ Sager & Gofen⁶ Sonita,⁷ Blackmore⁸ -Papaduplos⁹ Jensen¹⁰ .HiiL & Hupe¹¹ Colombelli¹² Moseley & Thomann¹³ Mavrogordato & White¹⁴ Giest¹⁵ Phulkerd¹⁶ Liu & Zhao¹⁷ Su¹⁸ winters¹⁹ Nakamura²⁰ Fornell & Larcker